

Перевознюк В.В., аспірант

**НАПРЯМИ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПІДПРИЄМСТВ ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА ВОДОВІДВЕДЕННЯ**
Тернопільський національний економічний університет

В сучасних умовах збитковості підприємств водопостачання та водовідведення, актуальною залишається проблема зміцнення їх фінансового забезпечення. Незважаючи на низку системних реформ галузі, передбачених законодавством, з метою створення ринкових основ функціонування згаданих суб'єктів господарювання, реальні джерела фінансування їх операційної діяльності та інвестицій відсутні. Причиною цього є використання рудиментарних механізмів державного регулювання та фінансової підтримки, що перейшли нам у спадок із Радянського Союзу та створюють передумови перманентного недофінансування водопровідно-каналізаційних підприємств.

Справа в тому, що в ціноутворенні послуг водопостачання та водовідведення в Україні використовують відомий у світовій практиці і досить простий у застосуванні метод “витрати плюс прибуток”, який передбачає формування величини тарифу як добутку витрат, понесених на виробництво послуги та суми прибутку, який розраховується як відсоток рентабельності від собівартості. Межі рентабельності визначаються на загальнодержавному рівні та закріплюються законодавчо. У разі зміни окремих складових, тарифи потребують коригування [3]. Щоправда, процедура перегляду тарифів неефективна, оскільки здійснюється лише раз на рік. В свою чергу, чинники, які впливають на збільшення або зменшення окремих складових тарифу, що потребують корегування, змінюються частіше протягом року. Наприклад, розмір мінімальної заробітної плати і вартості енергоносіїв можуть змінюватися декілька разів на рік. Тобто, навіть за умови затвердження економічно обґрунтованих тарифів, після введення їх в дію, вони вже є збитковими. Як бачимо, за такої процедури затвердження та перегляду тарифів, стає зрозумілим чому підприємства водопостачання та водовідведення збиткові.

Стабільне недофінансування водопровідно-каналізаційних підприємств зумовлене також неефективною державною політикою фінансової підтримки, що здійснюється у формі надання численних пільг і субсидій населенню. А витрати згаданих суб'єктів господарювання, які пов'язані із наданням послуг за пільговими тарифами, держава не відшкодовує в повному обсязі. Тобто в сучасних умовах функціонування підприємства водопровідно-каналізаційного господарства, вони працюють зі збитками, величина яких з кожним роком збільшується.

Вирішити зазначену дилему можливо шляхом зміцнення фінансового забезпечення підприємств водопостачання та водовідведення

за рахунок скорочення витрат і пошуку додаткових джерел фінансування діяльності суб'єктів господарювання галузі. Для цього необхідно:

1. Використовувати в ціноутворенні послуг водопостачання та водовідведення метод “визначення граничного рівня ціни”, який створює стимули у підприємств скорочувати витрати. Враховуючи загальноприйнятну методику розрахунку вартості послуг на основі згаданого методу, особливості її застосування у Великобританії, алгоритм розрахунку ефективності телекомунікаційної галузі Канади [2, 3–4], а також особливості національної економіки, формула визначення тарифу матиме такий вигляд:

$$T = T_0 \times (1 + CPI - E \pm Z), \quad (1)$$

де T – граничний тариф для кожного року;

T_0 – базовий тариф, що діяв у попередньому році;

CPI – індекс споживчих цін;

E – показник ефективності конкретного підприємства, який визначається відношенням обсягу реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) до витрат (у грошовому виразі);

Z – фактор непередбачуваних обставин, що визначається діленням обсягу витрат неперекривної сили на обсяг витрат.

Саме з використанням такого методу можна досягти “економічної обґрунтованості” тарифів та одночасного спрощення процедури їхнього перегляду. Враховуючи те, що вартість енергоносіїв та заробітна плата зростають декілька разів протягом року, одразу при їх збільшенні тарифи потрібно коригувати на індекс цін зазначених найвагоміших складових собівартості послуг водопостачання та водовідведення. Крім того, з огляду на стрімке зростання матеріальних витрат та витрат на оплату праці, актуалізується проблема їхнього скорочення.

Приєднуючись до низки вчених, які вбачають можливість зниження собівартості через заходи з автоматизації виробництва, вважаємо, що впровадження новітніх технологій і здійснення заходів з енерго- та ресурсозбереження сприятимуть зменшенню кількості персоналу водопровідно-каналізаційних підприємств і витрат на оплату праці, та, відповідно, й відрахувань на соціальні заходи. А за рахунок інтенсифікації використання основних фондів, що знаходить свій прояв у оптимізації робочого навантаження водопровідних насосних станцій та механічного регулювання режимів подачі води, можна зменшити розмір амортизаційних відрахувань в одиниці послуги [1, 197–198].

2. Вдосконалювати механізм державної фінансової підтримки, а саме – ширше використовувати субсидії та скасувати пільги на оплату послуг водопостачання та водовідведення для всіх категорій населення, за винятком лише окремих із них: ветеранів Великої Вітчизняної війни та

жертв нацистських переслідувань. Перелік таких пільговиків відносно стабільний, а затвердження норм водоспоживання для визначення розміру пільги, вирішить проблему формування достовірного обсягу бюджетного фінансування пільг.

Заміна пільг на субсидії сприятиме ефективнішому використанню державних фінансових ресурсів, а їхня адресність – прозорості в збільшенні державою доступності послуг водопостачання і водовідведення для малозабезпечених громадян. Однак, із ціллю уникнення фінансових зловживань з боку претендентів на субсидію, що знаходить свій прояв у поданні фіктивних документів, які дають право на її отримання, вважаємо, що необхідно посилити контроль за доходами і видатками претендента, застосовуючи непрямі методи оцінки його майнового стану. І ще дуже важливо, щоб держава перераховувала субсидії підприємствам вчасно, не створюючи тим самим нестачу їхніх оборотних коштів.

3. Розширити перелік джерел фінансових ресурсів водопровідно-каналізаційних підприємств шляхом запровадження збору на розвиток водопостачання; взяття кредитів Світового Банку; розміщення облігацій місцевих позик, кошти від яких спрямовувати на розвиток згаданих суб'єктів господарювання; відшкодування державою податкового кредиту у разі, коли підприємства водопостачання та водовідведення будуть оподатковуватися податком на додану вартість за нульовою ставкою тощо.

4. Залучати приватного інвестора до фінансування підприємств водопостачання та водовідведення, використовуючи механізми публічно-приватного партнерства, зокрема, концесії.

Реалізація зазначених заходів сприятиме зміцненню фінансового забезпечення вітчизняних водопровідно-каналізаційних підприємств, що послужить основою для виведення їх із кризи та прибутковості.

Література

1. Агаджанов Г. Економіка водопровідно-каналізаційних підприємств: навч. посіб. / Г. Агаджанов; Харк. нац. академ. міськ. госп-ва. – 2-е вид., перероб. та доп. – Х.: ХНАМГ, 2010. – 392 с.

2. Бабак О. Ефективне регулювання цін природних монополістів / А. Бабак, О. Романюк // Аспекти тарифної реформи. – № 1. – 2003. – С. 1–9.

3. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку формування тарифів на послуги з централізованого водопостачання та водовідведення” № 959 від 12 липня 2006 р. [Електронний ресурс] / Режим доступу: – <http://zakon.rada.gov.ua>.